

SEYMOUR ROSENBERG

Rutgers Egyetem

SZEMÉLYISÉG ÉS ÉRZELMEK AMERIKAI ÉS MAGYAR NOVELLÁKBAN: MEGISMÉTELT ÉS KITERJESZTETT VIZSGÁLAT

A személyiség modern kutatói közül Freud volt az első, aki a szépirodalmat a személyiség természetére vonatkozó nézeteinek ihletőjeként s bizonyos pszichoanalitikus elvek illusztrálásaként is felhasználta. Freud nyomán a szépirodalom a személyiség-teoretikusok egyik kutatási anyagforrásává vált mind a pszichoanalitikus kereteken belül, mind azokon túlmenően. Munkájuk nyomán nagymennyiségű anyag halmozódott fel arról, hogyan tükröződik az alkotóművész élete s személyisége írásaiban, s hogyan járul hozzá az ilyen kutatás általánosságban a személyiség megértéséhez (például ALLPORT, 1942; LINDAUER, 1974; McCURDY, 1961; ROSENBERG, 1987b; RUNYAN, 1984).

Vizsgálatunk alapkérdése az, hogy a szépirodalommal kapcsolatos kultúraközi összehasonlítások alkalmasak-e arra, hogy feltárjanak bizonyos kulturálisan elterjedt nézeteket a személyiségről. Egy korábbi vizsgálatunkban (ROSENBERG, 1987a) amerikai és magyar novellák anyagában talált személyiségleírásokat összehasonlítva közelítettünk e kérdéshez. Ez a vizsgálat a korábbi munka megismétlése és kiterjesztése, melyben hasonló novellák egy újabb mintáját is elemeztük.

Az irodalmi anyagok felhasználása a személyiség és a kultúra tanulmányozásában módszertani problémákat jelent. Az irodalom és a személyiség kapcsolatával foglalkozó kutatások jó részét azon az alapon bírálták, hogy nem fordítanak kellő figyelmet kutatási módszereikre (lásd például LINDAUER, 1974; McCURDY, 1959, 1961; ROSENBERG, 1986, 1987b), s arra, hogy milyen szerepe van a kultúrának az irodalomban és a népmesékben talált tartalmak és szimbólumok alakításában (DARN-TON, 1981). A megbízható s tudományosan védhető módszerek kialakítását célzó elszórt próbálkozások csak az olyan személyiségpszichológusok munkáiban találhatók, akik a szépirodalmat adatforrásként használják fel (például HALL és LIND, 1970; HELSON, 1973, 1978; MARTINDALE és KEELEY, 1987; McCURDY, 1961; ROSENBERG, 1987; ROSENBERG és JONES, 1972; SEARS, LAPIDUS és CURRENS, 1978; WHITE, 1947). A megbízható módszer alapvető jellemzője az explicit s ismételten alkalmazható szabálysor megléte arra, hogy kiemeljük és/vagy mérjük a személyiség szempontjából releváns anyagot a szépirodalomban.

A jelen vizsgálatban – s az amerikai és magyar novellákat a személyiség és a jellem szempontjából összehasonlító korábbi vizsgálatban – használt módszer ha-

sonlított ahhoz, amit ROSENBERG és JONES (1972) alkalmaztak a személyiség szempontjából releváns anyag gyűjtésére Theodore DREISER (1929) novelláinak elemzésében. Később ugyanezt a módszert alkalmazták Thomas WOLFE (1929) fikciós önéletrajzára, a *Nézz vissza angyal* című kötetre, annak felvázolására, hogy hogyan látta a szerző saját személyisége fejlődését (ROSENBERG, 1987b). A módszer explicit s megismételhető, ugyanakkor meglehetősen egyszerű. Az eljárás lényegi vonása az, hogy maguknak a szerzőknek a személyiséggel kapcsolatos szótára adja az elemzés adatait. Az elemzés kiinduló elemei azok a kifejezések és terminusok a mintavétel alapjául szolgáló műben, melyek a hősök viszonylag tartós tulajdonságaira utalnak.

Elméleti szempontból — de tartalmi szempontból is — a személyiségleírások használata a kultúra és személyiség összefüggéseinek vizsgálatára, összhangban van a személyiségkutatás nagy múltú szociálpszichológiai örökségével (például BALDWIN, 1897; COOLEY, 1972; MEAD, 1934). E megközelítés alapgondolata az, hogy egy egyén a személyiség, sajátos társadalmi és kulturális feltételeinek terméke, s ez tükröződik abban, hogyan látja saját magát és másokat. Olyan nagy jelentőségű személyiségteoretikusok újabb munkái mint KELLY (1950) és SULLIVAN (1953) szintén ezt a szociokulturális felfogást tükrözik a személyiségről s annak fejlődéséről.

Jelen vizsgálatban a magyar novellamintában a szereplőkhöz rendelt személyiségvonásokat hasonlítottuk össze az amerikai mintában a szereplőkhöz rendelt vonásokkal. A 18 magyar és a 18 amerikai novella mindegyikéből 5-5 mintát vettünk az összehasonlítás céljaira. Az 1. táblázat sorolja fel azokat a novellákat, melyek szerepelnek a vizsgálatban.

Az új novellamintában talált személyiségjegyek elemzésének célja az volt, hogy ellenőrizzünk néhány utólagos megfigyelést a korábbi vizsgálatból. Legkiugróbb az, hogy az amerikai írók hőseiket elsősorban szociális-érzelmi vonások szempontjából írták le, míg a magyar szerzők az önfegyelmet, a kompetenciát és a teljesítményt hangsúlyozták. Ez az eredmény a személyiségleíró kifejezések meglehetősen kis számának kiemelésén alapul. Jelen vizsgálat a korábbi eredmény megbízhatóságát úgy próbálja ellenőrizni, s esetleg új lehetséges kulturális különbségeket is találni, hogy a novellák új mintáját alkalmazza a személyiség jellegű kifejezések nagyobb anyagán.

A vizsgálatban, akárcsak az előzőben, összehasonlítottuk az amerikai és magyar novellákat a szereplőknek tulajdonított érzések és érzelmek szempontjából is. Bár az érzelmek skálája és az érzelmi mechanizmusok egyetemesek lehetnek, az emberek mint egyének nyilvánvalóan eltérnek egymástól abban, hogy viszonylag milyen gyakran élnek át bizonyos érzelmeket s milyen gyakran kombinálják őket. Akárcsak a személyiség eltéréseivel kapcsolatban, az érzelmi élményekkel összefüggésben is feltételezzük, hogy az egyéni eltérések a személy társadalmi és kulturális körülményeinek termékei. Jelen vizsgálatunkban az a kérdés, hogy vannak-e eltérések Magyarországon és az Egyesült Államok között abban a tekintetben, hogy milyen érzelmeket élnek át és fejeznek ki a kultúra képviselői természetesen úgy, ahogyan ezt az irodalom tükrözi. Az érzelmi kifejezéseket a két novellamintában a személyiségleírásoktól függetlenül elemeztük. Egy korábbi vizsgálatban (ROSENBERG, 1986a) épp hogy szignifikáns statisztikai különbségeket találtunk bizonyos érzelmi kategóriákban az amerikai és magyar minták között. Jelen vizsgálatban kérdésünk az, hogy statisztikailag megbízhatók-e ezek a különbségek egy új novellamintában.

Az elemzés mintáit adó magyar és amerikai novellák évtizedek szerint csoportosítva

MAGYAR NOVELLÁK

Kassák Lajos: Jakab
Sándor Kálmán: Az ételek lázadása

Déry Tibor: Jókedv és buzgalom
Veres Péter: Családi kör

Karinthy Ferenc: Dukics Emil születésnapja
Fejes Endre: A hazudós

Goda Gábor: Nyugalmas vasárnap

Vészi Endre: Közene

Mesterházi Lajos: Szempiternin
Csurka István: Járdaezegély
Palotai Boris: Igérd meg szívem!
Kardos G. György: Az első sorok
Ördögh Szilveszter: Tenger sirályokkal

Tar Sándor: Téli rege
Vámos Miklós: Magánügy
Anóka Eszter: Illatos út 5
Bereményi Géza: A feltűrt gallér
Hajnóczki Péter: Temetés

AMERIKAI NOVELLÁK

1930–1939

Z.N. Hurston: Az arany hatosok
S.V. Benet: Egy fog Paul Revere számára

1940–1949

W. Maxwell: A szerelem mintázata
P. Taylor: Eső a szívben

1950–1959

F. O'Connor: Nehéz jó embert találni
F. Butler: A vadonba vándorlok

1960–1969

K. Boyle: Heten azt mondják, lehet hallani a kukorica növést
W. Eastlake: Egy hosszú nap vége

1970–1979

C. Ozick: Jiddisként Amerikában
W. Just: Égések
D. Barthelme: Az új zene
J. W. Corrington: Tettek és emlékművek
J. Minot: Isaac Bates és az árapály

1980–1985

C. Jonson: Citromfa
U. LeGuin: A professzor házai
W. Morris: Lénytársak
S.S. Stark: A Jonstown polka
N. Ruch: A csábítás eszközei

Módszerek

A két szövegminta sorozatból az összes szó listázására az Oxford Konkordancia Programot használtuk (HOCKEY és NALLIOTT, 1982). A program egy szöveg összes szavát felsorolja csökkenő gyakoriság szerint. A magyar és az amerikai mintában 22,517, illetve 24,126 szó volt. Az egymástól eltérő szavak, vagyis a szókincs nagysága 4385 és 4582 volt. A jelen vizsgálatban használt szövegminták egészének nagysága nem több mint 2%-os eltérést mutat csak az előző vizsgálatban használttól.

Az amerikai és magyar szólistából *lehetséges* személyiségterminusokat és *lehetséges* érzelmi terminusokat választottunk ki. A kiválasztott kifejezéseket négy előzetes listába kombináltuk: 1. magyar személyiség tulajdonságnevek; 2. amerikai személyiség tulajdonságnevek; 3. magyar érzelemnevek; 4. amerikai érzelemnevek. Annak eldöntésére, hogy vajon a listán mindegyik kifejezést ténylegesen egy szereplőnek tulajdonították-e és tényleg egy személyiségvonásra vagy egy érzésre utalt-e, vissza kellett menni a szöveghez, és megnézni, hogyan használták ott a szót. E célra a konkordancia program egy másik lehetőségét használtuk fel. E lehetőségnek megfelelően a program mindegyik kiválasztott szónál megtalálja a szót s azt a sort, amiben az előfordul. Mindegyik sort megvizsgáltuk, s eldöntöttük, hogy a kifejezés 1. egy szereplő személyiségvonására utalt vagy 2. egy szereplő által átélt érzelemre, vagy 3. egyikre sem.

Ennek eredményeként 417 személyiségvonásra utaló kifejezést találtunk a magyar, és 536-ot az amerikai listában. Érdemes megemlíteni, hogy a személyiségleíró anyaga kb. hétszerese

a korábbi vizsgálatban találtak. A növekmény annak tulajdonítható, hogy elmélyültebben kerestük a személyiségterminusokat jelen vizsgálatban. Az érzelmre utaló kifejezéseknél 633 és 580 került a listákra a két mintából. Ez az anyag 80%-kal nagyobb, mint a korábbi vizsgálatban — ez szintén az elmélyültebb keresés következménye. Ugyanakkor az érzelmi terminusok növekménye nem olyan nagy, mint a személyiségterminusoké, mikor intenzívebben keresünk, egyszerűen azért, mert érzelmre utaló terminusokat könnyebb felismerni, mint a személyiségre utalókat, s maga az érzelmi szótár jóval kisebb, mint a személyiségkifejezések szótára (ROSENBERG, 1971).

Eredmények és megbeszélés

A személyiségkifejezések elemzése

A két szövegmintában talált személyiségterminusokat a 2. táblázatban felsorolt kategóriákba osztottuk be. Korábbi kutatásokban részben naiv személyiségterminusokra kialakított kategóriarendszerekből származnak ezek a kategóriák (BEACH and WERTHEIMER, 1961; GORDON, 1986; KIM and ROSENBERG, 1980; KUUSINEN, 1969; LANDFIELD, 1971; ROSENBERG, 1977). Az adott anyagból kiemelkedő további kategóriákat is hozzáadtuk a kategória rendszerhez.

Mind az amerikai, mind a magyar szövegeknél a 2. táblázatban mindegyik kategórián belül megadjuk az egyes terminusok gyakoriságát. A gyakorisági táblából számított khi-négyzet értéke 116,18 ($F=30$), ami 0,0001 szint felett szignifikáns. A 2. táblázaton +al jelöltük azokat a kategóriákat, melyek leginkább hozzájárulnak ehhez a nagyon szignifikáns különbséghez.

Az eredmények világosan alátámasztják a korábbi vizsgálat egyik utólagos megfigyelését. Mégpedig azt, hogy az amerikai mintában a személyiségtulajdonság kategóriák tanulsága szerint a személyiség szociális-érzelmi vonatkozásaira kerül a hangsúly: szeretet/szerelem, utálat, félelem, rossz közérzet. A magyar mintában a hangsúly az önfegyelemre, a kompetenciára és a teljesítményre irányul, ami kevésbé világos, bár az olyan kategóriák, mint a kitartó, jellem/erkölcs és ostoba/buta összhangban vannak ezzel. Ezek az amerikai és magyar írók között talált különbségek összhangban vannak azokkal, amelyeket a korábbi mintával kapcsolatos két további személyiségre irányuló vizsgálat mutatott ki (LEIGH és HELSON, 1986; MARTINDALE és KEELEY, 1986). Megközelítésük meglehetősen eltér attól, amit mi alkalmaztunk, az eredmények összhangja azonban hihetővé teszi mind az általuk, mind az általunk használt módszereket.

Az amerikai mintában talált szociális-érzelmi hangsúly összhangban van azokkal a laboratóriumi eredményekkel is, melyekben amerikai egyetemisták írnak le az általuk ismert személyeket, egy nyitott végű formátum használatával, kötetlen válaszokat adva (például értelmes, szorgalmas, ambiciózus). Ugyan a kompetenciát és a teljesítményt gyakran említik ezekben a leírásokban, de túlsúlyban szociális-érzelmi vonásokra és az interperszonális integritásra utalnak a kifejezések (például barátságos, segítőkész, becsületes, kedves). Általánosságban említésre méltó, hogy a vizsgálatunkban talált hangsúly eltérések nem szükségszerűen a személyiségészlelés mögöttes pszichológiai dimenzióiban meglévő kulturális különbségeket tükrözik, hanem pusztán hangsúly különbségeket. Vagyis a 2. táblázatban összefoglalt eredmények szerint a ma-

Személyiségvonás kategóriák és megjelenési gyakoriságuk a két mintában

POZITÍV VONÁSOK

	magy.	amer.		magy.	amer.
perspektíva/ tudás	5	13	+ kitartó	5	1
bölcsesség	2	7	+ jellem/ erkölcs	13	9
+ rend/ ráció	5	20	+ szeretet/ szerelem	6	25
érdeklődés/ elkötelezett	9	13	+ kíváncsiság/ nyílt	1	12
másság/fura	16	9	szociabilitás	11	5
biztonságos	9	11	önhangsúlyozó	16	19
			jó	38	31
			szabad	3	10
				9	8
			Összes pozitív	148	193

NEGATÍV VONÁSOK

	magy.	amer.		magy.	amer.
+ félelem	0	2	+ manipulatív	3	14
+ nem kedvelés	2	8	„károgó”	9	10
+ diszfória	2	5	gyenge/ inkompetens	23	23
aggódó	10	11	tudatlan	4	9
+ gonosz/dühös	31	14	+ ostoba/buta	15	7
távolli/zárkózott	21	16	szomorú/aggódó	13	6
			Összes negatív	133	125

EGYÉB VONÁSOK

	magy.	amer.		magy.	amer.
beszédes	7	7	külső	95	92
hajtós	4	7	+ etnikum/ vallás	8	53
szilárd/ ellenálló	2	7	besorolatlan	20	36
+ nyers/direkt	0	10			
			Összes egyéb	136	212

Megjegyzés A szövegben ismertetett khi-négyzet számításhoz a valamelyik mintában 4-nél kisebb várható értékű kategóriákat összevontuk más hasonló kategóriákkal. Ez a kitartó és a jellem/erkölcs, valamint a félelem és diszfória összevonását eredményezte. Ebből egy 2 x 30 mezős kontingenciatáblát kaptunk.

A +el jelölt kategóriák magyarázzák leginkább a kontingencia tábla alapján számított szignifikáns khi-négyzet értéket.

gyar novellákban előfordulnak szociális-érzelmi tulajdonságok, s az amerikai novellákban is előfordul az önfegyelem, a kompetencia és a teljesítmény.

Vannak más kategóriák is, amelyekben a két irodalom eltér egymástól, mégpedig olyan különbségek, amelyeket a korábbi munka alapján nem vártunk. Az egyik az, hogy az amerikai novellák a renddel és az ésszerűséggel összefüggő személyiségvonásokat hangsúlyozzák. A másik az, hogy az amerikai mintában viszonylag gyakoribbak az utalások a szereplők etnikai hovatartozására, vallására és faji jellemzőire. Az utóbbi eredmény talán nem meglepő, ha abból indulunk ki, hogy a magyar társadalommal összehasonlítva mennyire heterogén az amerikai társadalom. Az eredmény abból a szempontból azonban nem értéktelen, hogy bizonyítja, a módszer érzékenységét a kultúrák közötti különbségek kimutatására.

Végül a tulajdonságkategóriák megjelenési gyakoriságát a két mintában statisztikailag összehasonlítottuk pusztán értékelő tartalmuk alapján is. A 2. táblázat a pozitív (kívánatos), a negatív (nem kívánatos) és az egyéb kategóriák megoszlását mutatja. Az utóbbiba azokat soroltuk be, melyekben a kifejezés értékelő jellege nem volt világos. Ezt a besorolást felhasználva kétszer hármassal χ^2 próbát végeztünk, s 9,44-es értéket kaptunk ($f = 2$), ami 0,01-es szinten szignifikáns. A gyakoriságok elemzése azt mutatja, hogy a szignifikáns különbség a negatív és egyéb vonások gyakoriságának tulajdonítható. Az egyéb kategória elemzése arra mutat — amiről már korábban is beszéltünk —, hogy a két minta közti eltérés forrása az amerikai szerzők gyakori utalása az etnikai hovatartozásra és a vallásra. Ami az értékelő tartalmat illeti, az amerikai mintában aránylag kevesebb negatív vonás van, mint a magyarban. Ez az eredmény alátámasztja számos kétnyelvű európai kollégám informális megfigyelését arról, hogy az amerikaiak tulajdonság szókincsükben igyekeznek a pozitív elemeket hangsúlyozni.

A magyar és amerikai novellák személyiségleíró tartalmában a korábbi vizsgálatban kimutatott különbségek — melyeket jelen vizsgálat alátámasztott és kiterjesztett — megerősítik azt a konklúziót, hogy a vizsgálatokban alkalmazott módszer nemcsak explicit és másokkal megosztható, hanem ígéretes mód arra, hogy eltéréseket találjunk a kultúrák között abban, ahogyan a személyiségre tekintenek.

Az érzelmi kifejezések elemzése

A két szövegminta sorozatból származó érzelmi kifejezéseket a 3. táblázatban felsorolt kategóriákba rendeztük. Kisebb finomításokkal ez lényegében ugyanaz a kategóriarendszer, mint amelyet az amerikai és magyar novellák korábbi vizsgálata során alkalmaztunk (ROSENBERG, 1986). A kategóriarendszert TOMKINS (1963) osztályozása inspirálta az elsődleges affektusokról, s későbbi finomításához hozzájárult az az elemzés, amit interperszonális affektusok laboratóriumban produkált kifejezéseiről készítettünk (ROSENBERG, 1977).

A 3. táblázaton látható gyakoriságokat χ^2 négyzettel hasonlítottuk össze a két kultúra között. A χ^2 értéke: 43,28 ($f = 28$), ami 0,05-ös szinten szignifikáns. Bár a különbség szignifikáns, a megismétlés során kapott gyakorisági mintázat eltér a korábbi kutatásban találttól. A hatások egyrésze megfordult: jelenleg ebben a mintában a csalódás és frusztráció viszonylag gyakoribb, s a szégyenérzet viszonylag ritkább az amerikai mintában, míg a múltkori vizsgálatban fordított volt a helyzet. Ha a múltkori mintából kapott érzelmi kifejezéseket összekapcsoljuk az itt kapottakkal, s az ösz-

Érzelem kategóriák és megjelenési gyakoriságuk a két mintában

POZITÍV ÉRZELMEK

	magy.	amer.		magy.	amer.
csodálkozás	11	9	szeretet/törődés	46	38
kényelem/			nyílt/bizalom	5	1
biztonság	30	22	megkönnyebbülés	8	6
boldogság	83	60	tekintély/csodálat	11	4
érelklődés/			önbízttató		
lelkesedés	37	28	érzések	24	11
szeret/kedves	29	3			
			Összes pozitív	284	202

NEGATÍV ÉRZELMEK

	magy.	amer.		magy.	amer.
acting out/			hamis/		
düh	38	22	kizsákmányoló	6	9
düh	23	4	félelem	34	24
unalom	17	19	nincs tekintély	10	3
zárt/			szomorú	51	44
bizalmatlan	9	6		9	0
zavar	12	8	küzdelem/		
			erőfeszítés	13	15
csalódott/			szörnyű	14	10
frusztrált	13	16	kényelmetlen/		
undor	5	0	bizonytalan	30	23
szeretethiány/	8	12	kimerítő	9	10
			Összes negatív	301	225

EGYÉB KATEGÓRIÁK

	magy.	amer.		magy.	amer.
szándékol	13	11	erős érzések	14	14
intuitív	2	8	besorolatlan	19	21
			Összes egyéb	48	54

Megjegyzés A szövegben ismertettett khi-négyszet számításhoz a valamelyik mintában 4-nél kisebb várható értékű kategóriákat összevontuk más hasonló kategóriákkal. Ez a kényelem és a nyílt, valamint az undor és nincs tekintélye kategóriák összevonását eredményezte. Ebből egy 2 x 29 mezős kontingenciátáblát kaptunk.

szes adatot hasonlítjuk össze a két kultúra között, a kapott χ^2 érték nem szignifikáns ($p < 0,50$). Vagyis a két vizsgálat együtt arra utal, hogy nemigen van eltérés a két kultúra között az érzelem-kifejezésben, legalábbis ami a szépirodalomban talált érzelmi kifejezéseket illeti.

2 x 3 mezős χ^2 próbát is végeztünk az érzelem-kifejezések értékelő tartalmá-

nak összehasonlítására. A 3. táblázat mutatja, hogy mit soroltunk a pozitív, negatív és egyéb kategóriába. A kapott χ^2 értéke 4,51 ($f = 2$), ami nem szignifikáns.

(Pléh Csaba fordítása)

Irodalom

- ALLPORT, G. W., 1942, *The use of personal documents in psychological science*, Social Science Research Council, New York.
- BALDWIN, J. M., 1987, *Social and ethical interpretations in mental development*, Macmillan, New York.
- BEACH, L. and WERTHEIMER, M., 1961, A free-response approach to the study of person cognition, *Journal of abnormal and social psychology*, 62, 367–374.
- COOLEY, C. H., 1902, *Human nature and the social order*, Scribners, New York.
- DARNTON, R., 1984, *The great cat massacre*, Basic Books, New York.
- DREISER, T., 1929, *A gallery of women*. Liveright, New York.
- GORDON, C., 1968, Self-conceptions: Configurations of content. In: GORDON, C. and GERGEN, K. J. (eds), *The self in social interaction*, 115–136. Wiley, New York.
- HALL, C. S. and LIND, R. E., 1970, *Dreams, life, and literature, A study of Franz Kafka*, University of North Carolina Press, Chapel Hill, NC.
- HELSON, R., 1973, The heroic, the comic, and the tender: Patterns of literary fantasy and their authors, *Journal of personality*, 41, 163–184.
- HELSON, R., 1978, The imaginative process in children's literature, A quantitative approach, *Poetics*, 7, 135–153.
- HOCKEY, S. and MARRIOTT, I., 1982, *Oxford concordance program*, Version 1.0. Oxford University Computing Service, Oxford, England.
- KELLY, G. A., 1955, *The psychology of personal constructs*, Norton, New York.
- KIM, M. P. and ROSENBERG, S., 1980, Comparison of two structural models of implicit personality theory, *Journal of personality and social psychology*, 38, 375–389.
- KUUSINEN, J., 1969, Affective and denotative structures of personality ratings, *Journal of personality and social psychology*, 12, 181–188.
- LANDFIELD, A. W., 1971, Personal construct systems in psychotherapy, Rand McNally, Chicago.
- LEIGH, J. and HELSON, R. M., 1988, The patterning of social interaction and psychological orientations in Hungarian and American short stories, In: MARTINDALE, C. (ed.), *Psychological approaches to the study of literary narratives*, in press, Buske, Hamburg. (Magyarul: A pszichológiai irányulás és a káros interakciók mintázata magyar és amerikai novellákban, *Pszichológia*, 1986, 6, 511–532.
- LINDAUER, M. S., 1974, *The psychological study of literature*, Nelson-Hall, Chicago.
- MARTINDALE, C. and KEELEY, A., 1988, Trends in the content of twentieth-century Hungarian and American short stories, In: MARTINDALE, C. (ed.), *Psychological approaches to the study of literary narratives*, in press, Buske, Hamburg. (Magyarul: Huszadik századi magyar és amerikai novellák tartalmi trendjeiről, *Pszichológia*, 1986, 6, 489–510.
- MCCURDY, H. G., 1949, Literature as a resource in personality study, Theory and methods, *Journal of aesthetics and art criticism*, 8, 42–46.
- MCCURDY, H. G., 1961, *The personal world*, Harcourt, Brace and World, New York.
- MEAD, G. H., 1934, *Mind, self, and society*, University of Chicago Press, Chicago.
- ROSENBERG, S., 1977, New approaches to the analysis of personal constructs in person perception, In: LANDFIELD, A. W. (ed.), *Nebraska symposium on motivation*, 174–242, University of Nebraska Press, Lincoln.
- ROSENBERG, S., 1986, Personality and affect: A quantitative approach and comparison, In:

- MARTINDALE, C. (ed.), *Psychological approaches to the study of literary materials*, in press, Buske, Hamburg. (Magyarul: Személyiség és affektusok: mennyiségi összevetés, *Pszichológia*, 1986, 6, 471–485.
- ROSENBERG, S., 1987, *A study of personality in literary autobiography, An analysis of Thomas Wolfe's „Look homeward, angel“*, unpublished manuscript.
- ROSENBERG, S. and JONES, R. A., 1972, A method for investigating and representing a person's implicit personality theory, Theodore Dreiser's view of people, *Journal of personality and social psychology*, 22, 372–386.
- RUNYAN, W. McK., 1984, *Life histories and psychobiography*, Oxford University Press, New York.
- SEARS, R. R., LAPIDUS, D. and COZZENS, C., 1978, Content analysis of Mark Twain's novels and letters as a biographical method, *Poetics*, 7, 155–175.
- SULLIVAN, H. S., 1953, *The interpersonal theory of psychiatry*, Norton, New York.
- TOMKINS, S., 1963, *Affect imagery consciousness*, Springer, New York.
- WHITE, R. K., 1947, Black boy, A value-analysis, *Journal of abnormal and social psychology*, 42, 440–461.
- WOLFE, T., 1929, *Look homeward, angel*, Schribner's, New York.

SEYMOUR ROSENBERG

PERSONALITY AND AFFECT IN HUNGARIAN AND AMERICAN SHORT STORIES: A REPLICATION AND EXTENSION

Personality descriptions extracted from a sample of 20th century American short stories were compared with those extracted from a matched sample of Hungarian short stories. The results reveal: (1) an emphasis in the American sample on the socioemotional domains of personality – like/love, dislike, fear, dysphoria – relative to that in the Hungarian sample; (2) an emphasis in the Hungarian sample relative to the American one on self-discipline, competence, and achievement. These results corroborate the reliability of a set of *post-hoc* observations from an earlier study (ROSENBERG, 1987a). A new finding in the present study is the relative emphasis on order/rationality in the American sample as compared with that of the Hungarian sample. Differences between the two samples in the expression of affect were also examined by extracting from the short stories all the references to feeling and emotions. Results of this comparison are not consistent with those found in the previous study. An examination of the affect data from the previous and present studies pooled together, suggest no over-all crosscultural differences in the expression of affect.